

Jumalateenistus Nõos P, 07.04.24 kell 11.00, *Quasimodogeniti*

Lektsioonid: Ap 13:23–33; Lk 24:36–49

Pihikõne: 1Kr 15:12

Jutlus: Sk 8:11–13

Laulud: 114 (1–3); 110 (1–5, 6); 111 (1–5); 120 (1–3)

Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil, ütleb vägede Issand, vaid külv peab õnnestuma: viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevas annab kastet, ja selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile. Ja nagu te olete olnud needuseks paganate seas, Juuda sugu ja Iisraeli sugu nõndasamuti – kui ma teid päästan, saate te õnnistuseks. Ärge kartke, teie käed olgu tugevad!

Tänane prohvetisõna viib meid 6. eelkristlikku sajandisse. Lõppenud on Paabeli vangipõlv ja alanud või algamas on babüloonlaste purustatud Jeruusalemma templi ehitamine. Seega on igal juhul tegemist lootusriikka ajaga ja, arvestades praegust aega kirikuaastas, on mõistetav, et jutluse aluseks on valitud selline prohvetisõna.

Paabeli vangipõlve on tihti võrreldud meie, eestlaste okupatsiooniga nõukogude võimu all 1944–1991. Kui arvestame, et vangipõlv, mille käigus deporteeriti Iisraelist tuhandeid inimesi Babülooniasse (vana aja suurriiki, mis ulatus umbes praeguse Iraagi riigi pealinnast Bagdadist Pärsia laheni), algas 586 Jeruusalemma hävitamisega ja lõppes 539 eKr, mil siis järgmine suurriik Pärsia alistas Babüloonia ja lubas Iisraelil vangipõlvest naasta, saame vangipõlve pikkuseks 47 aastat. See aeg on täpselt sama pikk kui aeg II nõukogude okupatsiooni algusest 1944 kuni Eesti vabanemiseni 1991.

Ent tähtsam kui ajaline sarnasus on rahva meeleolu, mis valitses okupatsiooniaja lõpul 1980. aastate teisel poolel Eestis ja, arvatavasti, 6. eelkristliku sajandi viimasel kolmandikul Iisraeli Paabeli vangipõlve lõpul. Olin Eesti vabanemise esimeste tuulte ajal 1980. aastate lõpupoole varastes 20. eluaastates ja mäletan hästi seda joovastust, mis kaasnes mõttega, et vabadus on käeulatuses.

Kui nüüd aga keegi ütleks, et Iisraeli rahva vabanemine 6. sajandil eKr oli palju rohkem seotud religioosse vabanemisega (sest Iisrael sai jälle vabalt teenida oma esiisade Jumalat ja üles ehitada Jeruusalemma templi ega olnud sunnitud teenima Paabeli ebajumalaid), siis midagi sarnast võis kogeda ka 1980. aastate lõpu ja 1990. aastate alguse Eestis.

Pole ju midagi uut mõttes, et nõukogude ideoloogia koos oma juhikultuse ja kommunistlike rituaalidega oli omamoodi ilmalik religioon, mis kammitse teatavasti üsna karmilt kristlikke kirikuid, sh meie luterlikku kirikut. Ja kui inimesed said 1980. aastate lõpupoole hakata vabalt kirikus käima, siis oli selline usuvabadus inimestele omamoodi vabaduse sümboliks üldse. Seega mängis religioon 1980. aastate lõpul 1990. aastate algul Eesti ühiskonnas suuremat rolli kui ta oli seda teinud varem.

Teatavasti aga hakkas religioosne ärkamine 1990. aastail tasapisi vaibuma ja usaldus kiriku vastu kahanema. Usk kolmainu Jumalasse sai jälle vähemuse harrastuseks, nagu see oli olnud eelnenud nõukogude okupatsiooni ajal. Selline olukord on kestnud tänaseni, sest EELK statistilised näitajad on liikunud järjekindlalt kahanemise suunas.

Arusaadavalt tekitab see meie kirikus pessimismi tuleviku suhtes ja sunnib kriitiliselt küsima, kas teeme ikka oma tööd usklikena nii hästi nagu Jumal meilt ootab. Apostel Peetrus ütleb 1Pt 4:10: „Teenigu igaüks teisi selle andega, mille ta on saanud, nagu Jumala mitmesuguse armu head majapidajad.“ Kahanevat kirikut vaadates me küsime endalt ja üksteiselt, kas oleme oma annet kasutanud nagu Jumala armu head majapidajad? Kas oleme õigesti investeerinud talente, mille Issand meile oma äraoleku ajaks on usaldanud – kui meenutada Jeesuse tuntud tähendamissõna talentidest Mt 25.

Eks alati saab paremini ja küllap peamegi rohkem järgima Püha Vaimu innustust oma usuelus. Sellesama Vaimu toel peame innustama ka teisi ega tohi niisama lihtsalt väsida.

Kuid täna ülestõusmispühade lootusrikkas tuules tahaksin siiski teid, kallid sõbrad, kes olete täna

leidnud tee kirikusse, julgustada ja lohutada. Sest sel kevadisel pühapäevahommikul oleks ju võinud teha ka midagi muud, nagu enamik meie kaasmaalasi teebki. Kuid apostel Peetrus ja teised apostlid ütlevad Ap 5:29: „Jumala sõna tuleb enam kuulata kui inimese sõna.“ Ja Hb 10:25 lisab: „Ärgem jätkem unarusse oma koguduse kooskäimist, nõnda nagu mõnel on kombeks, vaid julgustagem selleks üksteist.“

Tahan teid julgustada ja lohutada tänases jutlusealuses prohvetisõnas leiduva mõistega „Iisraeli jääk“. Kuulsime ju meie kirjakohas Issanda sõnu „Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil“ ja „selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile“. Millist rahva jääki siin on mõeldud?

Saksa evangeelne teoloog Georg Fohrer selgitab oma raamatus „Iisraeli usundi ajalugu“ (Tartu 1997, lk 176) asja nii: „Jääk“ algselt tähistab seda, mis vähem väärtusliku osana on jäänud alles hävitamisest ... Samamoodi on lugu eksiileelses prohvetluses: selles ei seostunud kujutlused jäägist ning õnneootusest, vaid jäägi mõiste kuulus kohtuähvarduste ning pöördumismanitsuste juurde. Nii nt Jesaja kasutas seda lahingust pääsenud kätputäie tähistamiseks, mis annab tunnistust katastroofi raskusest...“

Kui tuua sellise „jäägi“ mõiste paremaks mõistmiseks paralleele eesti ajaloo, siis tulevad meelde eesti rahvast rängalt laastanud kriisid 16.–18. sajandil. Nt pärast Põhjasõda 18. sajandi esimeses pooles elas Eestis vaid u 150 000 inimest, seega umbes pooleteise Tartu jagu elanikke. Katku, nälja ja sõjategevuse tagajärel oli surnud 200 000 inimest.

Jääk eeltoodud mõistes on seega inimesed, kes on pärast kriise järele jäänud. Paabeli vangipõlve eelsed prohvetid nimetavad sellist jääki Jumala halastuseks rahva vastu, kes on oma rahvast küll karistanud, kuid pole neid siiski päriselt hävitanud.

Ka kristlikus tõlgenduses on sellise hävingu põhjus Jumala viha inimeste patuse eluviisi vastu. Vähemalt 16. sajandil toimunud Liivi sõja põhjusena nimetab kaasaegne kroonik Balthasar Russow küll tollaste liivimaalaste lodevat eluviisi ja Jumala karistust selle pärast.

Kuid meie tänase kirjakohta prohvet Sakarja esitab pärast Paabeli vangipõlve mõistet „jääk“ teistsuguses tähenduses, püha jäägina. See jääk moodustab tulevase Issanda rahva ja saab tunda uut õnneaega. Georg Fohrer kirjutab (samas): „Sel ajal tõlgendati eksulantide [pagulaste] poolt kujutlust jäägist nõnda, et tegemist on Jahve [Issanda] uue rahva jaoks välja valitud osaga Iisraelist. Seda väljendit hakati kasutama alandlik-uhkena Jumala kohtus ellujäänute kohta, kes aga enam polnud viletsad ellujäänud, vaid õndsas tuleviku valitud esindajad.“ Fohrer viitab prohvet Miika sõnale Mi 4:6j: „Sel päeval, ütleb Issand, kogun ma lonkajad ja korjan hajutatud, ja need, kellele ma olen kurja teinud. Ja ma teen lonkajaist allesjääjad ning väsinuist vägeva rahva. Ja Issand valitseb kui kuningas nende üle Siioni mäel sellest ajast ja igavesti.“

Loeme meie jutlusealusest kirjakohest, et selle püha jäägi külv peab õnnestuma: viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevast annab kastet. Piiblikommentaatorid rõhutavad, et viinapuu pole siin näiteks toodud asjata, kuna viinamäe viljakandvuseks on tarvis pikka rahuaega, mil viinamägi saaks rahulikult kasvada ja areneda. Sõja ega muu kriisi tingimustes viinamarju kasvatada ei saa.

See, kuhu ma oma jutuga tüürin, on teile vist juba aimatav. Tahan nimelt võrrelda Iisraeli püha jäägiga neid väheseid usklikke, kes praegusel, kiriku mõjujõu vähenemise ajastul on usklikuks jäänud. Neid pole palju, kuid nad on ustavad ja Jumal tahab anda neile rahu.

Prohvet jätkab meie kirjakohas Issanda sõnaga selle püha jäägi iseloomustamiseks: nagu te olete olnud needuseks paganate seas, saate te õnnistuseks siis, kui ma teid päästan. Iisraeli rahvas oli omal ajal kahtlemata needuseks mittejuutidele. Ja on seda mõnes mõttes olnud läbi ajaloo. Küllap pärineb sellest ka juutide tagakiusamine, viimati II maailmasõja eel ja ajal.

Kuid see, kuidas Iisrael paganatele õnnistuseks saab, vajab kristlikku tõlgendust. Apostel Paulus on kindel, et Jumal pole Iisraeli hüljanud, vaatamata sellele, et nad ei tundnud ära Jumala Poega Jeesus Kristust ja löid ta risti. Paulus ütleb Rm 11:11j: „Ma küsin siis: Kas nad on komistanud, et nad kukuksid? Mitte sugugi! Vaid nende väärsammu tõttu on paganatele osaks saanud pääste, et teha Iisraeli lapsi kiivaks. Kui aga juba nende väärsamm on rikkus maailmale ning nende kaotus rikkus paganatele, kui palju enam siis nende täisarv!“

Niisiis on Paulus veendunud, et tänu Iisraeli tõrksusele Kristuse äratundmisel on Kristust tundma

õppinud ka mittejuudid, sh meiegi. Ja seetõttu on Iisraeli püha jääk saanud õnnistuseks ka meile, paganaile!

Ent ka meie, kes peame end kristlastena usklikeks, oleme samuti jääk, sest meid on vähe. Kuid Jumal kasutab meid sellegipoolest oma õndsusplaani teostamiseks. Seeläbi, et meie jääme usus kindlaks, saavad Jumalat tundma uskmatud.

Meie kirjakoht lõpeb Issanda julgustussõnaga: „Ärge kartke, teie käed olgu tugevad!“ Prohvet Sakarja raamatus tuleb seda mõista julgustusena Jeruusalemma templi taastajaile. Kuid meie vähemusse jäänud usklike jaoks tähendab see Issanda sõna üleskutset jätkata oma tööd Jumala riigi põllul nii hästi kui suudame.

Milles see töö seisneb? Eks oma Jumalalt saadud talentide kasutamises! Kuid apostel Peetrus ütleb 1Pt 2:5 nii: „...laske ka endid ehitada elavate kividenä vaimulikuks kojaks.“ Seega, võib-olla me ise ei peagi tegema muud, kui laskma Jumalal vormida meid koguduse „ehituskivideks“?

Niisiis, armsad õed ja vennad Kristuses, tähtis pole mitte see, kui palju meid on, vaid see, kuidas Jumal saab meie läbi oma tööd teha! Kui me jääme Jumala ehituskividenä kogudusse, siis oleme täitnud selle esmase ülesande, mille Jumal meile meie kristlase staatuse kaudu on andnud. Küllap mõistame siis ka seda, kuidas peame kasutama meile usaldatud talente. Sest Paulus hüüab Ef 3:20j: „Aga Jumalale, kes meis tegutseva väega võib korda saata palju rohkem, kui oskame paluda või isegi mõelda, temale olgu kirkus koguduses ja Kristuses Jeesuses igavesest ajast igavesti kõigi sugupõlvedeni!“

Aamen.